

Národní rada pro duševní zdraví (Rada)
Záznam z XIV. zasedání konaného dne 18. června 2024 od 13:00 do 15:12 hodin
Ministerstvo zdravotnictví a on-line

Přítomní členové a pověření zástupci

prof. MUDr. Vlastimil Válek CSc., MBA, EBIR přítomný do 13:10 hod.	Ministerstvo zdravotnictví
prof. MUDr. Tomáš Kašpárek, Ph.D.	Ministerstvo zdravotnictví
Mgr. Ivana Svobodová	Ministerstvo zdravotnictví (MZd)
Mgr. Zdislava Odstrčilová přítomná od 13:10 hod.	Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)
Ferdinand Hrdlička přítomný do 14:50 hod.	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT)
Ing. Štěpánka Cvejnová	Ministerstvo vnitra (MV; on-line)
Ing. Lukáš Černohorský	Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR; on-line)
PhDr. Petr Dohnal	Ministerstvo spravedlnosti (MSp)
Ing. Jakub Haas	Ministerstvo financí (MF)
JUDr. Miroslav Crha	zástupce vládní zmocněnkyně pro lidská práva
MUDr. Simona Papežová	Psychiatrická společnost ČLS JEP
MUDr. David Kolouch.	Dětská a dorostová psychiatrie PS ČLS JEP
Mgr. Tomáš Petr, Ph.D.	Sekce psychiatrická Česká asociace sester (on-line)
PaedDr. Blanka Veškrnová	Asociace komunitních služeb v oblasti péče o duševní zdraví (AKS)
Marie Salomonová, MSci.	uživatelé péče v oblasti duševního zdraví
Zbyněk Roboch, BA	uživatelé péče v oblasti duševního zdraví
Mgr. Alena Müllerová	neformální pečovatelé v oblasti duševního zdraví
Ing. Daniela Lusková, MPA, MHA	Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR (on-line)
Ing. Vladimír Štrébl	Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR (VZP; on-line)
PhDr. Petr Winkler, Ph.D.	odborník na problematiku veřejného zdraví v oblasti duševního zdraví
Nepřítomní členové	
Ing. Mgr. Venuše Škampová	Ministerstvo zdravotnictví
Rudolf Špoták	Asociace krajů ČR (AK ČR)
Mgr. Veronika Kříčková	Svaz měst a obcí ČR (SMO ČR)
Mgr. Jana Kotalíková	vedoucí Úřadu vlády ČR (ÚV)
Mgr. Martin Balada, LL.M.	Svaz zdravotních pojišťoven ČR (SZP)

Hosté

Mgr. Miluše Horská

Ferdinand Hrdlička

Mgr. Tařana Skalická

předsedkyně Výboru pro sociální
politiku Senátu Parlamentu ČR

MŠMT

MSp

Program jednání:

- Zpráva o činnosti Národní rady pro duševní zdraví
- Zpráva o plnění Národního akčního plánu pro o duševní zdraví 2020-2030 za období 2020-2023 (informace k procesu)
- Zpráva o postupu přípravy Národní koncepce ochranného léčení
- Dodržování lidských práv a kontrola kvality a dodržování lidských práv v zařizování a službách poskytujících péči lidem s duševním onemocněním
- Centra duševního zdraví – informace o novelizaci a doplnění právních předpisů

Jednání zahájil předseda Rady Vlastimil Válek, který přivítal přítomné a informoval, že na příštím zasedání Rady bude tématem představení zákona o dostupném bydlení, který má pomáhat lidem hendikepovaným na trhu s bydlením. Přizváni budou relevantní zástupci za MMR, tak i MPSV. Vystala diskuse k definici cílové skupiny, kdy zásadní je neomezovat skupiny, kterých se zákon dotýká, na ekonomicky slabé nebo jen část lidí se zkušeností (například klienty center duševního zdraví). Dostupnost by měla být i pro lidi, kteří mají problém s hledáním bytu na volném trhu s ohledem na přístup majitelů bytů či s ohledem na jejich zkušenosti s hledáním a dojednáváním nájmu. Rada připraví podklady pro MMR k potřebám lidí se zkušeností s duševním onemocněním. Za MZd bude připraven podklad o potřebách v oblasti bydlení u lidí v psychiatrických nemocnicích, za AKS za klienty komunitních služeb.

Po odchodu předsedy převzal řídící roli výkonný místopředseda Rady Tomáš Kašpárek, který přivítal přítomné a představil upravený program, ke kterému nebyly připomínky.

Ivana Svobodová, tajemnice Rady informovala o zahájení projektu MZd Podpora uživatelů a neformálních pečujících v jejich zapojování do systému péče o duševní zdraví a do hodnocení jeho kvality, jehož cílem je zvýšení vlivu uživatelů a neformálních pečovatelských na poskytování péče v oblasti duševního zdraví, zvýšení jejich kompetencí pro zapojování a také podpora krajů a poskytovatelů pro využití přínosu zapojení lidí se zkušeností s duševním onemocněním a neformálních pečujících.

Ivana Svobodová dále potvrdila usnášeníschopnost Rady, kdy v úvodu jednání bylo přítomno 19 členů Rady či jejich zástupců.

Program byl schválen.

Bod 1

Zpráva o činnosti Národní rady pro duševní zdraví

Dne 31. května 2024 byla k připomínkám rozeslána Zpráva o činnosti NRDZ. Do 6. června 2024 nebyly obdrženy žádné připomínky. Zpráva byla přijata usnesením Rady.

V době hlasování bylo přítomno 19 členů či pověřených zástupců.

➤ **Usnesení č. 14/23**

Národní rada pro duševní zdraví schvaluje předloženou Zprávu o činnosti Národní rady pro duševní zdraví za rok 2023.

17 – PRO

0 – PROTI

2 – ZDRŽEL/A SE

Usnesení bylo přijato.

Bod 2

Zpráva o plnění Národního akčního plánu pro o duševní zdraví 2020-2030 za období 2020-2023 (informace k procesu)

Ivana Svobodová informovala, že podklady doposud nejsou kompletní. Po dodání finálních podkladů projde materiál vnitřním připomínkovým řízením na MZd. Dále bude zaslán NRDZ per rollam k připomínce – na Radě dojednáno 5 pracovních dnů na připomínky. Požádala také o součinnost při vypořádání připomínek pro urychlení dopracování.

Bod 3

Zpráva o postupu přípravy Národní koncepce ochranného léčení (NAKOL)

Ivana Svobodová představila závěry z jednání resortů zdravotnictví, spravedlnosti, vnitra, školství, sociálních věcí a místního rozvoje, kdy budou doplněny strategické cíle o zaměření na děti v ochranném léčení a ochranné výchově. Byla zdůrazněna také potřeba multiagenturní a mezioborové spolupráce i při zajištění návazných služeb, zajištění zdárného průběhu řízení před soudem. Vize bude formulována stručněji, doplněna bude o principy, na kterých budou postavena dílčí opatření. Stejně tak se do opatření propíše více oblastí znalectví. Vize bude oproti původnímu záměru zkrácena a potřebné se vyjádří v principech či přímo v opatřeních. Aktuálně je připravován návrh, bude rozeslán resortům k připomínce, event. úpravám, dále Radě k per rollam hlasování o návrhu. Nutné bude vyjasnit i délku realizace NAKOL. Konečný termín pro přípravu NAKOL zůstává stejný.

Bod 4

Dodržování lidských práv a kontrola kvality a dodržování lidských práv v zařízeních a službách poskytujících péči lidem s duševním onemocněním

Zbyněk Roboch zahájil prezentaci k tématu. Ve vzdělávání v lidských právech se podařilo nastavit a udržel vzdělávání nových pracovníků psychiatrických nemocnic v oblasti lidských práv – žádost, aby to bylo součástí i nadále, nejlépe skrze zakotvení do povinného vzdělávání. Kurzy na deeskalační techniky by měly být povinností pro pracovníky v nemocnicích i centrech duševního zdraví, a to i opakovaně. Vzněl požadavek na větší zapojování peer lektorů do

vzdělávání, a to v souladu s opatření 1.3.2 NAPDZ – zahrnout do kurikulů odborného vzdělávání a do praxe. Peer lektoři budou školeni i v projektu Ministerstva zdravotnictví. Na 2 fakultách učí také peer pracovníci, ze strany odborné společnosti bude ještě podpořeno i na dalších místech.

Směrování tímto směrem je zřejmé. Aktuálně se řeší zejména kapacita školících míst v psychiatrii. Projektem Ministerstva zdravotnictví pro akutní péči se mají vyškolit interní školitelé v nemocnicích pro předávání právě znalostí a praktických dovedností týkající se lidských práv a kvality péče. Ve vzdělávacím programu psychiatrů bylo zakomponována možnost přípravy pro atestaci v komunitních službách.

Stížnostní mechanismy jsou nyní podpořeny zaváděním role nemocničního ombudsmana, ovšem pacienti a pacientky se stále obávají podat stížnost. Doporučeno je zpřehlednit stížnostní mechanismus a stížnosti vždy řešit s respektem, nezpochybňovat. Mít dostatečně široký okruh oprávněných osob, které mohou stížnost podávat, a více zpřehlednit systém podávání stížností. Zároveň je nezbytné, aby byl reálný dopad a provedena konkrétní změna v daných službách. Trvá požadavek na kontrolní orgán, který by měl pravomoc kontrolovat dodržování lidských práv, dávat sankce a vyžadovat nápravu. Týká se nejen psychiatrických nemocnic, ale také psychiatrických oddělení a klinik ve všeobecných nemocnicích. Potřebná je zodpovědnost státu za nastavení podmínek pro realizaci opatření, včetně zajištění prostředků na daná opatření, úpravy prostor ve vlastních nemocnicích, snížení počtu osob v pokojích atp. Za zástupce lidí se zkušeností s duševním onemocněním není záměrem zrušit všechna lůžková zařízení, ale je nutné zajistit důstojné prostředí.

Existují standardy kvality péče v psychiatrických nemocnicích, stejně jako v centrech duševního zdraví a ambulantní péči. Řeší se jejich systémové zavedení. Aktuální systém hodnocení kvality (se získáním certifikátu) je postaveno na posuzování procesů – jak jsou nastaveny. Nezamezí to zcela lidskému pochybení. Kvalita a lidská práva jsou součástí transformace psychiatrických nemocnic, kdy je stále množství práce na zlepšování podmínek i péče. S ohledem na poměr pacientů (20 %) je nutné zvýšit také financování této péče (4,5 % z celkových výdajů na zdravotní péči), aby toto bylo v souladu. Jedním z nástrojů by mohlo být šetření adherence k CRPD a navázat to na bonifikaci z veřejného zdravotního pojištění. Žádost o větší zapojování lidí se zkušeností do těchto mechanismů, včetně aktivit veřejného ochránce práv, zajištění role či týmu ombudsmana v nemocnicích a další. Jako problematické jsou vnímány i sporadické excesy, kdy nejsou-li řešeny a není-li jim dobře předcházeno, pak nefunguje dobře celý systém.

Věnovat se nejen užívání omezovacích prostředků, ale i nastavení režimových opatření, která jsou někdy i specifická pro jednotlivá oddělení skrze řády, vnitřní nastavení (návštěvní hodiny, vycházky za odměnu, černé puntíky za uvedené chování, nevhodné společné oblečení) či nevhodné prostory. Řešit nedostatek dobrých pracovníků, nedostatek služeb v komunitě, aby bylo kam se vracet - mít zajištěné bydlení, práci a kvalitu života jako takového. Nestátní organizace vyvíjejí advokační činnosti, Nevypust' duši připraví ideálně s odbornou společností návrh vnitřního řádu. Žádají o podporu MZd i Psychiatrické společnosti ČLS JEP při přípravě, ale zejména při implementaci, včetně monitoringu změny a dodržování – osloví již v rámci realizace projektu.

Vládní zmocněnkyně pro lidská práva zakládá platformu, která se tématem lidských práv ve zdravotnictví bude zabývat podrobněji. Zahrnovat bude podněty ze strany osob se zkušeností, expertů, i ze strany vlastních orgánů (například Výbor proti mučení a jinému nelidskému, krutému, ponižujícímu zacházení a trestání). Rámcová témata zaměřena na participaci (informovanost pacientů o jejich právech, zapojování pacientů do rozhodování o zdraví, zapojení pacientů s kognitivním onemocněním atp.), podpora a podpůrné osoby (dostupnost podpory, uznávání různých podpůrných osob), důstojnost (režimová opatření, soukromí, bezpečnost, omezovací prostředky atd.) a existence dohledu nad stížnostmi, monitorováním

a kvalitou. Zapojení stávajících poradních orgánů pod Radou vlády pro lidská práva, resortů, lidí se zkušeností se zdravotnictvím, experti z praxe, z akademického prostředí a další. První jednání bude 20. září 2024. Výstupem budou odborné podklady pro MZd, kdy by toto nahradilo podněty z dalších skupin, které i na Úřadu vlády nyní fungují. Finalizace by tak jako u podnětu z Výboru proti mučení a jinému nelidskému, krutému, ponižujícímu zacházení a trestání, mělo docházet se samotným resortem, aby to bylo realizovatelné a resortem také přijato následně pozitivně. Ke zvážení je pak pokračování Pracovní skupiny pro implementaci opatření pro dodržování lidských práv a zajištění kvality pod Radou.

Realizace změn vyžaduje zvýšené finanční nároky. Priority pro financování si každý resort stanovuje sám, MF řeší pouze celkový rozpočet. Aktuálně by mohly být využity také finance, které psychiatrické nemocnice mají díky navyšování a bonifikaci (mimo jiné i za zvyšování kvality péče).

Personální zabezpečení potřebné péče i s ohledem na kvalitu je velmi omezené (málo odborníků) a je nutné zvažovat zapojování dalších pozic, včetně pozice peer pracovníka, který bude mít větší váhu při zajištění podpory v různých segmentech péče v případě oficiálního ukotvení této pozice. Je ke zvážení dále zavádět a využívat data o dopadu péče na klienty/pacienty tak, jako je tomu u center duševního zdraví.

Bod 5

Centra duševního zdraví – informace o novelizaci a doplnění právních předpisů

Ivana Svobodová informovala o aktuálním nastavení legislativy, která bude účinná od 1. ledna 2025, kdy služby centra duševního zdraví může zajistit pouze 1 poskytovatel (a to shodně za zdravotní i sociální služby). Nyní se pracuje na úpravě umožňující poskytovat služby 2 poskytovateli ve vzájemné spolupráci, za podmínky smluvního vztahu. S ohledem na termín účinnosti byla zvolena možnost připravit pozměňovací návrh k zákonu o dlouhodobé péči, ve kterém jsou centra duševního zdraví také zmiňována. Nadále trvá možnost zařadit tuto změnu do novelizace zákona o zdravotních službách, která je nyní po připomínkovém řízení. Pro případ, že by legislativním procesem tento návrh neprošel ani jednou novelizací byly předběžně poptávány zdravotní pojišťovny v rámci nastavené spolupráce, zda by byly ochotny další rok hradit ve stejném režimu zdravotní péči v centrech duševního zdraví. Zde bylo vyžádáno oficiální oslovení pojišťoven ze strany MZd.

V době hlasování bylo přítomno 18 členů či pověřených zástupců.

➤ **Usnesení č. 15/23**

Národní rada pro duševní zdraví žádá Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo zdravotnictví o maximální podporu legislativního řešení zajištění služeb center duševního zdraví 2 poskytovateli a podporuje přípravu opatření na přechodné období.

15 – PRO

0 – PROTI

3 – ZDRŽEL/A SE

Usnesení bylo přijato.

Závěr:

Tomáš Kašpárek poděkoval za účast na jednání. Připomněl program na příští zasedání – dostupné bydlení, požádal o přípravu podkladů a také o vstup k průběhu transformace psychiatrických nemocnic.

Termín dalšího setkání: 17. 9. 2024 13,00 - 15,00.

Jednání bylo ukončeno v 15:12 hodin

Zapsala: Ivana Svobodová

V Praze dne 18. června 2024